

GIMNAZIJA LEDINA

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA : DON KIHOT

Ljubljana, 2011

Miguel de Cervantes Saavedra: DON KIHOT

PREDSTAVITEV AVTORJA

Cervantes se je rodil leta 1547 v majhnem mestu blizu Madrida kot četrti od sedmih otrok skromnega podeželskega zdravnika. Doma in v Madridu je hodil v latinske šole. Njegovo življenje je bilo polno neverjetnih dogodivščin.

Pri dvaindvajsetih je služil v hiši kardinala Acquavive v Rimu. Kmalu nato je v Neaplju, ki je bil tedaj pod špansko oblastjo, stopil v vojsko, se bojeval v več bitkah, tudi v bitki pri Lepantu, v kateri je bil hudo ranjen, tako da je imel kasneje hromo levo roko. Leta 1575 se je zato poslovil od vojaščine in se je hkrati s svojim bratom Rodrigom vkrcal na galejo, ki ju je peljala nazaj v Španijo, toda ladjo so napadli alžirski gusarji in Cervantesa kot sužnja prodali v Alžirijo. Večkrat je neuspešno poskušal pobegniti in šele po petih letih je domačim uspelo zbrati toliko denarja, da so ga odkupili.

Končno se je vrnil domov, se poročil in poskusil srečo z dramami, novelami in romani, vendar brez pravega uspeha. Otepal se je z revščino, opravljal je različna slabo plačana dela, med drugim je bil tudi sodni izterjevalec. Pristal je v zaporu in prav tu začel pisati roman Don Kihot. Prvi del romana je izšel v Madridu leta 1605, drugi del pa deset let kasneje. Pisatelj je s svojim romanom dosegel precejšnjo slavo, revščine pa se kljub temu vse do konca življenja ni otresel. Poleg romana Don Kihot pa je napisal še druga dela: Entremeses, Zgledne novele, Galatea, Prigode Persila in Sigismunde. Umrl je leta 1616 v Madridu.

Igrica: Vprašanja o AVTORJU

PREDSTAVITEV LITERARNEGA OBDOBJA

RENEŠANSA

Renesansa je obdobje ob koncu srednjega in začetku novega veka (14-16 stoletje), ko se je z razvojem kapitalizma, z nastankom velikih držav, novih velikih odkritij, nastankom velikih nacionalnih držav in začetki kolonializma, kultura osvobodila religioznih in cerkvenih vezi srednjega veka.

Na renesanso so vplivale ideje humanizma. Humanizem je v ospredje postavil človeka (homo) in ne Boga, ki ga je poudarjal srednji vek. To imenujemo antropocentrizem. Vzore je iskal v antiki. Poudarjal je individualizem (pomemben je posameznik), senzualizem (pomembno je čutno dožemanje sveta), esteticizem (poudarjanje lepote), Boga pa je enačil z naravo (panteizem).

V renesansi so se razvile številne umetnostne smeri, od arhitekture, slikarstva, kiparstva, glasbe do vseh najpomembnejših literarnih zvrsti in vrst. Poudarjala je skladnost duše, telesa in razuma. Umetnost je postala zelo življenjska, zanimala se je za vse sloje. Vzore je iskala v antiki, upoštevala pa je tudi srednjeveške umetnostne dosežke.

Renesančni umetniki prikazujejo človeško fizično in duhovno lepoto. Renesansa goji kult čutnih užitkov, občuduje svobodni človeški razum, vrednost posameznika, Vse, kar je tem vrednotam nasprotovalo, so razglasili za mračen ostanek srednjega veka. Priljubljena pesniška oblika je bil sonet.

Renesansa se pojavi najprej v Italiji že sredi 14. stoletja, vrh doseže okoli leta 1500, po letu 1550 pa upada. V ostalih evropskih deželah je nastala pozneje: Francija, Španija, Anglija, Nemčija, samo za kratek čas je bila renesančna tudi na jugoslovanskih tleh - Dubrovniška renesansa. Zаметke renesančne književnosti najdemo že v srednjem veku. Smeri v renesansi so lirika, dramatika, epika in novelistika. Renesansa kaže uživanje življenja z zvijačami, prevarami.

OSEBE

Don Kihot je plemič, ki se je bližal 50. letom. Je trdno grajen, suhljat in vdratih lic. Rad je zgodaj vstal in bil navdušen lovec (Dokaz str. 35)

Don Kihot se je zavzemal za pravico, bil je privrženec zveste ljubezni, zagovornik platonične (namišljene) ljubezni, zagledan je bil v preteklost, v viteške ideale, bil je optimističen. (dokaz: *Nikar ne bežita, milostljivi gospe, in ničesar hudega se ne bojta, zakaj viteškemu redu služim*) Sprva je celo humoren, proti koncu pa je postajal vedno bolj pasiven in vedno manj komičen. Nikoli ni podvomil vase in svoje krivde in se notranje razvijal. (citac: *Že nič kolikokrat dosihmal sem ti povedal da si od sile velik čvekač in da akoravno nisi preveč odprte glave, mnogokrat kaj pometnega iztuhtaš. Da pa boš videl, kakšen bedak si ti in kako pameten sem pa jaz, poslušaj, prosim kratko zgodbico*). Don Kihot se je pustil izzvati vsaki dogodivščini in se bojeval z vsem mogočim, kar mu stoji na poti. (Dokaz: *To so velikani; ako pa te je strah se umakni odtod in mole, ko se bom spoprijel z njimi v srditem in neenakem boju*).

Njegove avanture so postale celo mučne, tako da je proti koncu romana njegov lik vse bolj tragičen. Don Kihot (Vitez žalostne podobe) je tragikomičen lik, a bolj tragičen kot komičen, kajti dobri nameni so se mu največkrat sprevrgli v zlo zanj in za druge. Je tako resničen, da nam pomeni enega tistih večnih, nespremenljivih značajev, kot je npr. Hamlet. V zadnjih dneh življenja se mu je vrnila zdrava pamet in razsodnost (citac: *Moja pamet je spet prosta in jasna, brez čadastih senc nevednosti, v katero mi jo je zapredlo priskutno in nenehno prebiranje ostudnih viteških knjig*).

Je izmišljeni literarni junak. Zaradi vseh prebranih viteških knjig se mu je zmešalo in se je odločil oditi po svetu in premagovati nasprotnike v čast Dolusineji Tobuški (dokaz: *Jaz, gospa sem brdavs Karakuliamber, gospod osredka Malindranije; v dvoboju me je premagali nikoli po zaslugi prehvaljen vitez Don Kihot iz manče, ki mi je naročil, naj stopim pred vašo milost, da bo vaša veličastna razpolagala z menoj, kakor jo bo volja*): Prepričan je, da je vse, kar vidi v svoji domišljiji, čista resnica, zato se mnogokrat osmeši. V mlinih na veter vidi velikane, v krčmah gradove, v ovčjih tropih vojske. Po deželi začne sloveti kot norec.

Sančo Pansa je don Kihotov sosed, reven kmet, mož in oče dveh otrok. Po zunanosti je bil majhen, imel je kratek trup, obilen trebuh in tanke noge.

Don Kihotovim obljubam o lastnem otoku ali pa vsaj kraljestvu je hitro verjel, zato je zapustil ženo in otroka (citiram: Vedi, prijatelj Sančo Pansa, da so stari popotni vitezi pogostokrat postavljali svoje oprode za poglavarje otokov ali kraljestev, ki so jih pridobili, zase pa sem zatrdno sklenil, da tega hvale vrednega običaja ne bom opustil). Preprost in naiven kmetič brez vsakršne fantazije, saj je bila njegova prva skrb skrbeti za družino, zato je ukrepal in mislil stvarno. Sprva je don Kihotu verjel in ga imel za normalnega, kmalu je ugotovil da Don kihota preganja norost in mu ni bil več tako zvest(Citat: Ne bi namreč hotel, da bi bile spet kake valjalnice, ki bi naju do kraja povaljale in nama zdruzgale pamet). Skuša ga odvrniti od norih idej in mu dopovedati, da pri svojih »bojih« vedno izpade neumen (Dobro premislite, kaj govorite, še boljje pa kaj delate).

Tako je do njega postal vedno bolj kritičen , vedno bolj zvit in vedno bolj se je delal norca (dokaz: Vendar mi ga le preberite, gospod, prav veselilo me bo, da ga bom slišal, saj ste ga najbrž napisali, kot bi rožice sadili). Bil je realist, kar je bilo opaziti v njegovi prebrisanosti. Kaže se kot prava zakladnica ljudske modrosti in vse skozi se izraža s pregovori.

Predstavljata nasprotje med idealizmom in realizmom. V prvem delu dominira bolj Don Kihot, v drugem Sančo, ki postaja vedno bolj izdelan in v nekem smilsu celo superioren lik.

Igrica: Vprašanja o OSEBAH

Igrica:

Preštejejo se po 1, 2, 3 in se razdelijo v skupine: imate največ 5 min da naredite naslednje:

1. Skupina) Komentirajte obnašanje Sančo Pansa v določenem dogodku in kako bi vi ravnali na njegovem mestu na splošno...
2. Skupina) Naredite enako za Don Kihota
3. Skupina) Kaj bi vi naredili na mestu sovaščanov Don Kihota? Kako bi ga spravili nazaj domov? Kako bi ga poskusili ozdraviti ?

KRATKA OBNOVA

Don Kihot (Alonso Kihano Dobri) je bil obubožan plemič iz Manče, ki je prebral toliko viteških romanov, da ni več ločil fantazije od stvarnosti. Zato se je odločil da se odpravi v svet, da bi obudil dobo popotnega viteštva. Dolžnost popotnega viteza je bila braniti nedolžne in preganjati krive. Izdelal si je orožje , osedlal komaj stoječega konja Rosinanta, in odšel na pot. Prvo se je odločil kot, da mora postati vitez. Tako je zavil v prvi grad (ki je bila v resnici krčma). Tam ga je lastnik krčme povitezil in mu predlagal da si najde spremljevalca in zdravila, saj bo dobil rane od mnogo bojev. Zato se je Don Kihot vrnil v vas in prepričal Sančota Panso, njegovega soseda kmeta, da ga spremlja. Izbral si je tudi damo svojega srca, Dulsinejo Toboško (Aldonza Lorenzo), da bi v njeno slavo opravljal junaška dejanja. Tako sta se odpravila na pot, se spopadala z začaranimi mlini, reševala ugrabljene dame, razbojnike, ki so bili po krivem obtoženi in tako dalje ...

Domači župnik in brivec sta Don Kihota končno z zvijačo spravila domov. A to ga ni ustavilo in tako sta še enkrat odrinila na pot. Takrat so se ljudje že norčevali iz njega in pristala sta v Barceloni, kjer so že vedeli za njegovo norost. Na koncu ga spravi nazaj sovaščan Samson Carrasco, ki se je izdajal za belega viteza, s katerim se je spopadel Don Kihot. Ker je zgubil se je moral za 1 leto odreči viteškim pohodom. Ko se vrneta domov ozdravi in ta ozdravitev hkrati pomeni tudi njegovo smrt. Tako umre duševno zdrav in prav ta simbolizira poraz Viteza žalostne podobe.

Igrica: Vprašanja o VSEBINI

PARODIJA

Parodija je posmehljivo, komično posnemanje resnega književnega besedila. Roman o Don Kihotu je parodija zato, ker se Don Kihot trudi, da bi bil pravi vitez, o kakršnih je bral, a s svojim videzom in norimi dogodivščinami ni ravno podoben vitezu. Zato se vsi norčujejo iz njega, saj so časi viteštva že minili.

VITEŠKI ROMAN

Viteški roman je bil srednjeveška pripovedna zvrst. Glavni junaki viteških romanov so vitezi, zgodbe pa so polne velikanov, vil, čarovnikov in različnih čudežnih, fantastičnih prigod. Ti romani so bili v Španiji v 16. stol. zelo priljubljeni, še posebej po odkritju tiska so bili najbolj popularno zabavno branje v vseh socialnih slojih. Njihova kvaliteta pa je bila v obratnem razmerju s kvantiteto: več ko jih je bilo, slabši so bili.

Igrica: Vprašanja o LITERATURI

IDEJA OZ. SPOROČILO

Don Kihot je kritika viteškega romana, pa tudi nesmiselnost vztrajanja pri preživelih idealih. Človek sicer ne more živeti brez idealov, vendar morajo ti biti vsaj za silo usklajeni s stvarnostjo, sicer je tragični spopad neizbežen. To spoznanje pa je pomembno tudi v današnjem času.

VREDNOTENJE OZ. MNENJE

Cervantesovo delo don Kihot se mi je sprva zdelo kar komično, kasneje pa so don Kihotova dejanja prehajala vse bolj v tragična. Na začetku se mu smejimo, češ, le kako lahko dela tako neumne in nesmiselne stvari, vendar pa se nam z nadaljnim branjem zdijo njegova dejanja že kar nekako grozljiva, tragična. Zazdel se mi je kakor ujetnik svoje domišljije, iz katere ne vidi izhoda. Vse to se dogaja v njegovi glavi, saj don Kihot stvari vidi v popolnoma drugačni luči, preproste stvari pogosto tudi zakomplicira. Vendar sem pri tej knjigi opazil še nekaj, namreč: don Kihot v ljudeh vidi le eno osebnost - ali dobro, ali slabo. Vendar se ubogi plemič zmoti, kar je včasih slabo za njega (npr. ko ga po njegovem mnenju prijazni in miroljubni ljudje premikastijo), včasih pa slabo za druge (npr. ko se mu zdi, da mu pastirji kradejo orožje). Don Kihot v svojih dejanjih vidi le dobro, končno pa tik pred smrtjo spozna svojo zmoto. Njegov lik

me spominja na Kreona, ki je bil prav tako neomajen in zaupljiv vase vse do svojega propada.

Na drugi strani pa je don Kihotov prijatelj in sluga Sančo Pansa, ki v primerjavi s svojim gospodarjem predstavlja realista. Sprva preprosti kmet med nadaljnim dogajanjem doživlja notranji razvoj: če v začetku postaja nekako podoben don Kihotu, s tekom zgodbe postaja pametnejši in končno dojame don Kihotovo norost kot mehanizem, ki ga lahko izrabi v svojo korist.

Don Kihot je torej nekakšna parodija na viteške čase, saj se ljudem v takratnih razmerah zdijo don Kihotova dejanja nora in popolnoma zastarela. Don Kihot je ves zagledan v viteške ideale in prevzet od branja knjig s tako tematiko, toda v resničnem svetu se sploh ne znajde. Misli, da bo lahko en majcen človek kot je on v primerjavi z vsem prebivalstvom rešil svet pred pogubo. Hoče pomagati, a v svojem zanosu ne vidi zmote, saj je čisto prevzet z vitezi in njihovimi plemenitimi dejanji. Bistvo te knjige se mi je torej zdelo, da nekako en sam človek ne more narediti bistvene spremembe, pa naj se še tako trudi in v svoja dejanja vlaga vso svojo predanost in dušo.

NAJPRIVLAČNEJŠI ODLOMEK(str.108-116)

Knjiga me je najbolj prevzela v delu, ko je Don Kihot zamenjal tropa ovac za vojski, ki se približujeta v dimnem oblaku, ki je bil posledica dvigovanja prahu iz suhe zemlje, ki so jo teptale ovce. V obeh "vojskah" je videl mogočne viteze, ki so imeli zelo lepe ščite in vsak vojak je imel svojo posebnost. Eden je imel namesto ščita je vrata, ki so nekoč zapirala jeruzalemski tempelj, drugi je imel izjemno hitrost,...

Don Kihot in njegovi zvesti oproda, sta se odločila, da se bosta povzpela na pečino, na kateri bosta bolje videla "sovražni si vojski". Don Kihot se je odločil, da bo pomagal eni od "vojsk", takrat pa ga je Sančo opozoril in mu povedal, da sta ti dve vojski v bistvu le dva tropa ovac. Don Kihot mu seveda ni verjel in ga je začel ozmerjati in enačiti s strahopetcem. Po teh besedah je z ostrogami spodbodel Rosinanta in se podal "v boj". Pri tem ga je Sančo opozarjal naj ne hodi, saj to je neumnost. Ko je prispel do tropa ovac, je začel pokol s sulico in mečem. Pastirji so ga skušali spametovati z besedami, a ker so videli, da z lepimi ne bo nič, so preskočili na grde, tako da so začeli v hrabrega viteza metati kamne. Zadel ga je velik potočni kamen ravno v rebra in mu jih dva tudi polomil. Ko je videl, kaj se mu je zgodilo, je pomislil, da je hudo ranjen ali pa celo mrtev. Takoj je zgrabil njegov čudežni napitek, a preden ga je spil, mu je kamen priletel v steklenico in jo razbil. Seveda pa steklenica ni bila edina razbita stvar. Razbiti so bili tudi njegovi zobje in polomljena sta bila dva prsta.

TEMA: vojna, Don Kihot hoče izraziti svojo bojevitost (ter hkrati tudi norost).

MOTIV: Don Kihotova norost, zamegljen razum ter želja po junaških dejanjih.

SLOGOVNE ZNAČILNOSTI:

-primera: "orožje belo ko sneg"(str.110)

-poosebitev: "je prižvižgal drug kamen"(str.111)

-pretiravanje: "Na njegovi desni, tistile možak orjaških udov, ni nikoli mevžasti Brandabarban Boliški, gospod treh Arabij; oblečen je v kačje usnje, za ščit pa ima duri, ki so nekoč, kot gre glas, zapirale jeruzalemski tempelj in jih je snel s tečajev Samson, ko se je umirajoč maščeval nad svojimi sovražniki."(str.109-110)

Glede na celotno besedilo bi odlomek umestil med enega pomembnejših Don Kihotovih "junaških dejanj", pri katerem pa jih je Don Kihot kar grdo skupil.

NAJPRIVLAČNEJŠI ODLOMEK (str. 44 – 45)

Odlomek sem si izbral zato, ker je to prvi kraj, kjer se je ustavil Don Kihot na svojem pohodu. Ljudje so hitro videli da ni čisto običajen človek in se kmalu začeli norčevati iz njega, da je moral stražiti orožje in si stem prislužil da bo povitezen. Všeč mi je tudi da se za razliko od drugih knjig pri tej začnejo stvari zelo hitro dogajati.

TEMA: Šegavo povitezenje Don Kihota

MOTIV: Don Kihotova norost, zamegljena pamet, ter želja da postane vitez.

SLOGOVNE ZNAČILNOSTI:

Starinske besede: Krčmar, Krčma,

Okrasni pridevek: Hrabri vitez

Primeri: ali bilo mu je kot bob ob steno.

POTRDITEV LITERARNEGA OBDOBJA**-RENEŠANSA:****-kult narave(enačenje Boga z naravo):**

»Hvala nebesom za milost, ki mi jo izkazujejo, saj mi tako rano dajejo priložnost, v kateri bom lahko storil, kar sem dolžan svojemu stanu, in kjer bom lahko utrgal sadež svojih dobrih želja. To so prav gotovo glasovi moškega ali ženske, ki je v stiski in potrebuje moje naklonjenosti in pomoči.«(str.51)

- harmonija sveta (panteizem):

»Mrhi zlodejvi nepravdanski, pri tej priči in nemudoma izpustite blagorodne kraljične, ki jih siloma peljeta v tej kočiji, ali pa se pripravita na naglo smrt, ki bo pravična kazen za vajina hudodelstva.«(str.71)

- čutni užitki (senzualizem):**- telesne in duhovne lepote (esteticizem):**

»Oh, sprelepa gospa, pogum in moč mojega medlečega srca! Zdaj je čas, da z očmi svoje veličasti ozreš na sebi zaslužjenega viteza, ki ga čaka tako nazarenska prigoda.« (str.48)

- svoboda razuma (racionalizem):

-Imel je svoboden razum kot Don Kihot, ki pa je bil hkrati tudi ujet v razumu Alonsa Kihane.

- vrednosti individuma (individualizem):

»Vitez, ki ga vidiš tamle z rumenim orožjem in kronanim levom je srčni Laurcalco, gopod Srebrnega mosta.«(str.109)

-vrednost moči in oblasti (makiavizem):

»To je dan, Sančo, v katerem se bo videlo dobro, ki ga hrani zame moja usoda. To je dan, pravim, v katerem se bo kot nikoli drugokrat pokazala sila moje roke, in v njem mi je storiti dela, ki naj ostanejo zapisana v knjigi slave za vse prihodnje vekove.«(str.108)

UPORABLJENA LITERATURA

-Miguel de Cervantes: Don Kihot (Knjiga)

-Wikipedija: prosta enciklopedija [Online]. 25. 11. 2011. [Citirano 30. 12. 2011]. Dostopno na spletnem naslovu: <<http://sl.wikipedia.org/wiki>

Avtorja:

Luka Janežič, 1.b

Nejc Lavrič, 1.b